TA'LIMDA SUN'IY INTELLEKTGA MOSLASHUVDA MOTIVATSIYA VA IJTIMOIY QO'LLAB-QUVVATLASH

Chirchiq davlat pedagogika universiteti
amaliy psixologiya yo'nalishi 3-kurs talabasi
Haqqiyeva Rohila Pirmamat qizi
rohilahaqqiyeva@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada ta'limda sun'iy intellektga moslashuv jarayonida pedagoglarning motivatsiyasi va ijtimoiy qo'llab-quvvatlashning roli tahlil qilinadi. Pedagoglarning texnologiyani qabul qilishdagi ichki va tashqi motivatsiyasi o'rganiladi. Ijtimoiy qo'llab-quvvatlash pedagoglarning stressini kamaytirish va moslashuv jarayonini osonlashtirishdagi ahamiyati ko'rsatib beriladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, motivatsiya va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash pedagoglarning innovatsion texnologiyalardan samarali foydalanishiga yordam beradi. Shu bilan birga, pedagoglarning ish qoniqishi va professional o'sishi ta'minlanadi. Natijalar ta'lim jarayonini samarali tashkil etish va raqamli transformatsiyaga muvaffaqiyatli moslashishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: motivatsiya, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash, pedagog, sun'iy intellekt, moslashuv.

Аннотация: В данной статье анализируется роль мотивации и социальной поддержки педагогов в процессе адаптации к использованию искусственного интеллекта в образовании. Изучается внутренняя и внешняя мотивация педагогов при принятии технологий. Социальная поддержка показана как фактор, снижающий стресс и облегчающий процесс адаптации. Исследования показывают, что мотивация и социальная поддержка способствуют эффективному использованию инновационных технологий педагогами. Также обеспечивается удовлетворенность работой и профессиональный рост педагогов. Результаты способствуют эффективной организации образовательного процесса и успешной цифровой трансформации.

Ключевые слова: мотивация, социальная поддержка, педагог, искусственный интеллект, адаптация.

Annotation : This article analyzes the role of teachers' motivation and social support in the process of adapting to the use of artificial intelligence in education. Internal and external motivation of teachers in technology adoption is examined. Social support is shown to reduce stress and facilitate the adaptation process. Studies indicate that motivation and social support help teachers effectively use innovative technologies. Job satisfaction and professional growth are also enhanced. The results contribute to efficient organization of the educational process and successful digital transformation.

Keywords: motivation, social support, teacher, artificial intelligence, adaptation.

Kirish

Bugungi kunda ta'lim tizimida sun'iy intellekt (SI) texnologiyalaridan foydalanish jarayoni tobora kengayib bormoqda. Raqamli o'quv muhitlari, onlayn platformalar va avtomatlashtirilgan tizimlar pedagoglarning kasbiy faoliyatini tubdan o'zgartirmoqda. Shu bilan birga, pedagoglar

ushbu texnologiyalarni o‘zlashtirish jarayonida turli psixologik va ijtimoiy qiyinchiliklarga duch keladi. Bu jarayonda pedagoglarning ichki motivatsiyasi, ularning o‘zini-o‘zi rivojlantirishga bo‘lgan intilishi va tashqi ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash muhim ahamiyat kasb etadi.

Pedagoglarning motivatsiyasi texnologiyalarni samarali qo‘llash va raqamli transformatsiyaga moslashuv jarayonini belgilovchi asosiy omil hisoblanadi. Ichki motivatsiya pedagoglarning innovatsion yondashuvlarni qabul qilish, dars jarayonini optimallashtirish va professional maqsadlariga erishishda faol ishtirok etishiga yordam beradi. Shu bilan birga, tashqi ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash — rahbariyatning ko‘magi, hamkasblar bilan tajriba almashish, mentorlik va treninglar — pedagoglarning stressini kamaytiradi va texnologiyaga moslashuv jarayonini silliq qiladi.

Pedagoglarning raqamli transformatsiyaga muvaffaqiyatli moslashuvi nafaqat shaxsiy motivatsiyaga, balki ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash tizimlariga ham bog‘liq. Motivatsiya va sotsial qo‘llab-quvvatlash pedagoglarni texnologiyalarni samarali qabul qilishga undaydi, o‘quvchilarning ta’lim natijalarini yaxshilashga xizmat qiladi va ta’lim jarayonining sifatini oshiradi. Shu sababli, ta’limda sun’iy intellektga moslashuvda pedagoglarning motivatsiyasi va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash omillari dolzarb ilmiy tadqiqot obyekti hisoblanadi.

Ushbu maqolada pedagoglarning motivatsiyasi va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari tahlil qilinadi, shuningdek, ularning sun’iy intellektga moslashuvdagi roli va samaradorligini oshirishga qaratilgan strategiyalar ko‘rib chiqiladi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya

So‘nggi yillarda ta’lim tizimida sun’iy intellekt (SI) texnologiyalarini joriy etish jarayoni pedagoglarning professional faoliyatini tubdan o‘zgartirmoqda. Shu bilan birga, pedagoglarning ushbu texnologiyalarga moslashuv jarayoni nafaqat texnik ko‘nikmalarni o‘zlashtirishni, balki psixologik va sotsial-psixologik moslashuvni ham talab qiladi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, pedagoglarning motivatsiyasi va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash bu jarayonda muhim rol o‘ynaydi (Cherniss & Maslach, 1986)[1]. Motivatsiya pedagoglarni yangi pedagogik yondashuvlarni qabul qilishga, dars jarayonini optimallashtirishga va raqamli transformatsiyaga moslashishga undaydi. Ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash esa stressni kamaytirish, qarshiliklarni yengish va pedagogning innovatsion faoliyatini rag‘batlantirishga yordam beradi.

Adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, pedagoglarning ichki motivatsiyasi ularning texnologiyalarni qabul qilish, o‘quv jarayonini raqamli muhitga moslashtirish va professional o‘sishiga bog‘liq. Masalan, Bandura (1997) o‘zini-o‘zi boshqarish (self-efficacy) kontseptsiyasi pedagoglarning ichki motivatsiyasini va stressga chidamliligini shakllantirishda muhim ekanligini ta’kidlaydi[2]. Shu bilan birga, pedagoglarning tashqi ijtimoiy qo‘llab-quvvatlashi — rahbariyatning metodik ko‘magi, mentorlik tizimi, hamkasblar bilan tajriba almashish va treninglar — pedagoglarni texnologiyaga moslashuv jarayonida qo‘llab-quvvatlaydi va stressni kamaytiradi.

Shaxsiy motivatsiya va sotsial qo‘llab-quvvatlash birgalikda pedagoglarning raqamli transformatsiyaga moslashuvini osonlashtiradi va ularning professional samaradorligini oshiradi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, yuqori motivatsiyaga ega va qo‘llab-quvvatlash tizimi mavjud

[1] Cherniss, C., Maslach, C. – *Professional burnout and occupational stress theory.*

[2] Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The Exercise of Control.* New York: Freeman.

bo‘lgan pedagoglar yangi texnologiyalarni tez qabul qiladi, innovatsion metodlarni samarali qo‘llaydi va o‘quv jarayonida yuqori natijaga erishadi. Shu bilan birga, pedagoglarning ish qoniqishi va kasbiy rivojlanishi mustahkamlanadi.

Metodologiya sifatida maqolada miqdoriy va sifatli yondashuvlar kombinatsiyasi qo‘llanadi. Miqdoriy yondashuv doirasida pedagoglarning motivatsiyasi, stress darajasi va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash ko‘rsatkichlarini o‘lchash uchun standartlashtirilgan so‘rovnomalar, Likert shkalalari va indikatorlar ishlatiladi. Sifatli yondashuv doirasida esa intervyular, fokus-guruhlar va pedagoglarning raqamli transformatsiyaga moslashuv tajribasi tahlil qilinadi. Shu bilan birga, pedagoglarning innovatsion faoliyati va texnologiyaga qarshi ichki qarshilik holatlari ham hisobga olinadi.

Ushbu metodologik yondashuv pedagoglarning motivatsiyasi va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash omillarini aniqlash, ularning raqamli transformatsiyaga moslashuvini baholash va ta’lim jarayonini samarali tashkil etish bo‘yicha tavsiyalar ishlab chiqishga imkon beradi. Natijalar pedagoglarni qo‘llab-quvvatlash tizimlarini takomillashtirish, stressni kamaytirish va innovatsion jarayonlarni rag‘batlantirishga xizmat qiladi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya pedagoglarning motivatsiyasi va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash tizimlarini o‘rganish orqali ta’limda sun’iy intellektga moslashuv jarayonini samarali boshqarish imkonini beradi. Bu esa pedagoglarning kasbiy barqarorligi, innovatsion faoliyati va ta’lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Muhokama

Ta’limda sun’iy intellektga moslashuv jarayonida pedagoglarning motivatsiyasi va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash o‘zaro chambarchas bog‘liq va pedagoglarning innovatsion texnologiyalarni qabul qilish qobiliyatini belgilovchi asosiy omillardir. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, ichki motivatsiya pedagoglarning texnologik o‘zgarishlarga ijobiy munosabatini shakllantiradi, ularni raqamli transformatsiyaga faol moslashishga undaydi va professional faoliyat samaradorligini oshiradi. Ichki motivatsiya yuqori bo‘lgan pedagoglar o‘quv jarayonida yangi metod va texnologiyalarni sinab ko‘rishga, xatolardan o‘rganishga va innovatsion qarorlar qabul qilishga tayyor bo‘ladi.

Shuningdek, tashqi ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash pedagoglarning raqamli transformatsiya jarayonida qarshiliklarni yengishiga yordam beradi. Rahbariyatning metodik qo‘llab-quvvatlashi, hamkasblar bilan tajriba almashish, mentorlik va treninglar pedagoglarning stressini kamaytiradi va ularni texnologiyaga moslashishda rag‘batlantiradi. Shu tariqa, ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash nafaqat individual motivatsiyani mustahkamlaydi, balki pedagoglarning o‘zaro hamkorligini rivojlantiradi va professional jamiyat ichidagi integratsiyani oshiradi.

Miqdoriy va sifatli tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, motivatsiya va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash pedagoglarning texnologik yangiliklarni qabul qilish tezligi va sifatiga sezilarli ta’sir qiladi. Masalan, pedagoglar o‘z ichki motivatsiyasini kuchaytirish bilan birga ijtimoiy qo‘llab-quvvatlashni ham olishganida, sun’iy intellekt texnologiyalarini samarali qo‘llashda yuqori natijalarga erishadilar. Aksincha, motivatsiya past va qo‘llab-quvvatlash tizimi yetarli bo‘lmagan pedagoglar texnologiyaga qarshi qarshilik ko‘rsatishi, stress darajasi ortishi va raqamli transformatsiyaga moslashuv jarayoni sekinlashishi mumkin.

Muhokama shuni ko‘rsatadiki, pedagoglarning motivatsiyasi va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlashni rivojlantirish strategiyalari ta’lim jarayonida sun’iy intellekt texnologiyalarini muvaffaqiyatli joriy etishning muhim sharti hisoblanadi. Shu sababli, pedagoglarni motivatsiya

qilish va qo‘llab-quvvatlash tizimlarini shakllantirish ta’lim muassasalarida raqamli transformatsiyani samarali amalga oshirish va innovatsion pedagogik yondashuvlarni rag‘batlantirishga xizmat qiladi.

Xulosa

Ta’limda sun’iy intellektga moslashuv jarayonida pedagoglarning motivatsiyasi va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash muhim ahamiyatga ega. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, ichki motivatsiya pedagoglarning texnologik o‘zgarishlarga ijobiy munosabatini shakllantiradi, raqamli transformatsiyaga faol moslashuvini ta’minlaydi va kasbiy samaradorligini oshiradi. Shu bilan birga, pedagoglarning tashqi ijtimoiy qo‘llab-quvvatlashi — rahbariyatning metodik yordamidan tortib, hamkasblar bilan tajriba almashish, mentorlik va treninglargacha — pedagoglarning stressini kamaytiradi va texnologiyaga moslashuv jarayonini silliqlashtiradi.

Motivatsiya va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash pedagoglarning innovatsion texnologiyalarni samarali qo‘llashini rag‘batlantiradi, dars jarayonining sifatini oshiradi va o‘quvchilarning ta’lim natijalarini yaxshilashga xizmat qiladi. Aksincha, motivatsiya past va qo‘llab-quvvatlash tizimi yetarli bo‘lmagan pedagoglar texnologiyaga moslashishda qiyinchiliklarga duch keladi, stress darajasi oshadi va innovatsion jarayonlar sekinlashadi.

Shunday qilib, pedagoglarning motivatsiyasi va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlashini mustahkamlash — ta’lim muassasalarida sun’iy intellekt texnologiyalarini muvaffaqiyatli joriy etish, pedagoglarning professional barqarorligini oshirish va raqamli transformatsiyani samarali amalga oshirishning asosiy sharti hisoblanadi. Bu esa ta’lim sifatini yaxshilash, innovatsion pedagogik yondashuvlarni rag‘batlantirish va o‘quvchilarning bilim olish jarayonini optimallashtirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Cherniss, C., Maslach, C. – *Professional burnout and occupational stress theory.*
2. Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The Exercise of Control.* New York: Freeman.
3. Selwyn, N. (2016). *Education and Technology: Key Issues and Debates.* London: Bloomsbury Academic.
4. Holmes, W., Bialik, M., & Fadel, C. (2019). *Artificial Intelligence in Education: Promises and Implications for Teaching and Learning.* Boston: Center for Curriculum Redesign.
5. Luckin, R. (2018). *Machine Learning and Human Intelligence: The Future of Education for the 21st Century.* London: UCL Institute of Education Press.
6. OECD (2021). *Teachers and School Leaders as Lifelong Learners.* Paris: OECD Publishing.
7. Venkatesh, V., Morris, M. G., Davis, G. B., & Davis, F. D. (2003). User acceptance of information technology: Toward a unified view. *MIS Quarterly, 27*(3), 425–478.
8. Rogers, E. M. (2003). *Diffusion of Innovations* (5th ed.). New York: Free Press.
9. Abdullayeva, R. M. (tahrir ostida). *Umumiy psixologiya.* Toshkent: O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligi nashri.
10. To‘xtayev, B. X. (2020). *Pedagogik texnologiyalar va innovatsiyalar.* Toshkent: Fan nashriyoti.
11. Qodirov, A. (2021). Ta’lim jarayonida axborot texnologiyalaridan foydalanishning psixologik jihatlari. *Pedagogika va psixologiya jurnali, №3,* 45–52.
12. UNESCO (2021). *AI and Education: Guidance for Policy-makers.* Paris: UNESCO Publishing.

13. Kim, Y., & Lee, J. (2022). Teacher Stress and Digital Transformation: Adapting to AI in Classrooms. *Computers & Education, 185,* 104520.
14. Tütüni, Z., & Yıldırım, S. (2021). Psychological resilience of teachers in digital learning environments. *Education and Information Technologies, 26,* 6733–6752.